

Beoordeling schrijfvaardigheid in de Tweede Fase

Schrijfvaardigheid: beter beoordelen in minder tijd

Schrijfvaardigheid wordt vaak gezien als een lastig onderdeel van het vak Nederlands. Tiddo Ekens (SLO): 'Het beoordelen van schrijfoopdrachten kost veel tijd en de verbinding met het referentiekader taal is nog niet goed uitgewerkt.' Een projectgroep van leraren en SLO'ers ontwikkelde de handreiking *Beoordeling van en feedback op schrijfvaardigheid*.

DOOR RENÉ LEVERINK

Tiddo Ekens is docent Nederlands en ontwikkelaar van lesmethodes. Samen met Theun Meestringa was hij namens SLO betrokken bij het project. 'Onze hoofdvragen waren: hoe kun je goed schrijfonderwijs geven en schrijfproducten consistent beoordelen? Doel van het project was samen met leraren een feedback- en beoordelingsinstrument te ontwikkelen waarmee schrijfonderwijs beter organiseerbaar is, effectiever plaatsvindt en tot meer betrouwbare beoordelingen leidt.' Het project past volgens Theun Meestringa goed in de SLO-opdracht om het werken met de referentieniveaus voor taal en rekenen te concretiseren en scholen te ondersteunen bij de schoolexamens: 'SLO heeft in 2012 de Kijkwijzers ontwikkeld, een hulpmiddel om beter zicht te krijgen op de referentieniveaus taal. Die bieden een basis voor leraren om bijvoorbeeld spreek- en schrijfvaardigheid te beoordelen. Dit project is daar een vervolg op: op basis van het referentiekader handzame instrumenten ontwikkelen die bij voorkeur tot tijdswinst en een grotere betrouwbaarheid van beoordeling leiden.'

Twee instrumenten

Er zijn grote verschillen tussen de beoordelingsinstrumenten die scholen hanteren. Ekens: 'Van globale formulieren met een paar aandachtspunten tot analytische beoordelingsmodellen met zestig criteria. Wij hebben twee instrumenten ontwikkeld: een feedbackformulier dat tijdens het schrijven gebruikt kan worden, en een beoordelingsmodel voor de eindbeoordeling. Op basis van testervaringen van leraren zijn de instrumenten verder verfijnd.'

Tijd

Een van de grootste struikelblokken bij het beoordelen van schrijfvaardigheid is volgens Meestringa dat het zoveel tijd kost: 'Hierdoor komt schrijfonderwijs soms te weinig aan bod.

Elke tekstsoort wordt maar één keer getoetst. Als de beoordeling sneller kan, kunnen leraren meer teksten laten schrijven. En hoe meer teksten leerlingen schrijven, hoe meer ze leren en hoe betrouwbaarder de beoordeling van hun schrijfvaardigheid wordt. Het tweede struikelblok is subjectiviteit. Het is bijvoorbeeld moeilijk een tekst negatief te beoordelen als je weet hoe de leerling zijn best doet.' Gaat het nakijken beter met het nieuwe beoordelingsmodel? Meestringa: 'Zeker. De

‘Zonder docent geen effectief schrijfonderwijs’

Maaïke Ditzel, docent Nederlands: ‘Mijn belangrijkste doel was en is uiteraard dat mijn leerlingen betere schrijvers worden. Ik hoopte ze op deze manier beter te kunnen betrekken bij de totstandkoming van hun schrijfproduct en ze meer in aanraking te laten komen met schrijfproducten van anderen. Bovendien hoopte ik dat ik zelf minder tijd ‘kwijt’ zou zijn met feedback geven en corrigeren.’

Theun Meestringa (SLO): ‘Als de beoordeling sneller kan, kunnen leraren meer teksten laten schrijven. En hoe meer teksten leerlingen schrijven, hoe betrouwbaarder de beoordeling van hun schrijfvaardigheid wordt.’

Tiddo Ekens (SLO): ‘Een docent blijft de bepalende en beslissende factor. Zonder docent geen effectief schrijfonderwijs. Met dit instrument houdt de docent meer tijd over om te doen waar hij goed in is: leerlingen begeleiden en gerichte schrijfinstructie geven.’

nakijktijd is teruggelopen van ongeveer een half uur tot een kwartier per tekst. Tegelijkertijd hebben de leraren het gevoel betrouwbaarder te beoordelen en kunnen ze het resultaat beter verantwoorden. Door het feedbackinstrument krijgt de leerling een scherper beeld van de kwaliteit van een goede tekst en een beter inzicht in sterke en zwakke kanten van zijn schrijfvaardigheid.’

Vervolg

Wat zijn de volgende stappen? Ekens: ‘Binnenkort gaan we om de tafel met lerarenopleiders en uitgevers om de publicatie toe te lichten en om samen te kijken naar vervolgstappen. De instrumenten liggen er nu, getest en al; nu is het de uitdaging om veel leraren in aanraking te brengen met schrijfonderwijs waarin zelfbeoordeling een belangrijk onderdeel is, al was het alleen maar om de lessen goed te kunnen organiseren. Wij gaan ervan uit dat het schrijfonderwijs altijd beter kan, dus we kijken uit naar de feedback op onze publicatie. Ook wij gaan beter schrijven van zinvolle feedback!’

Recht doen aan prestaties van leerlingen

Maaïke Ditzel (docent Nederlands Dalton Den Haag, voornamelijk bovenbouw havo en vwo) had al deelgenomen aan een eerder SLO-project, *Kwaliteitsborging schoolexamens Nederlands havo/vwo*. ‘In dat verband hebben we samen met collega’s van andere scholen een aantal schrijfproducten van leerlingen beoordeeld met verschillende beoordelingsmodellen en op verschillende niveaus. Er bleek behoefte te zijn aan een universeel beoordelingsmodel voor schrijfvaardigheid. Toen daar een vervolgtraject voor kwam, heb ik mij aangemeld. Ik vond het vanuit mijn eigen lespraktijk belangrijk de betrouwbaarheid van beoordelingsmodellen te vergroten. Op die manier wordt recht gedaan aan de prestaties van leerlingen. Ik was ook nieuwsgierig of en hoe we de rol van de leerling bij de correctie van en reflectie op eigen werk en dat van anderen

zouden kunnen vergroten. Dat was natuurlijk ook een vorm van eigenbelang: het corrigeren van de schrijfproducten en het geven van feedback erop kostte mij enorm veel tijd, terwijl ik het idee had dat leerlingen er niet veel mee deden en er te weinig van leerden.’

In de praktijk

Een belangrijke bijdrage van Maaïke en haar collega’s was het in de praktijk uitproberen van diverse versies van het feedbackformulier. ‘Uiteraard moesten we het formulier regelmatig bijstellen. Op basis van het feedbackformulier hebben we uiteindelijk ook een beoordelingsmodel gemaakt dat volgens ons bruikbaar is voor verschillende tekstsoorten, ook weer op verschillende niveaus. Ook dit model heb ik in mijn klassen, samen met mijn collega’s op Dalton Den Haag, getest.’

Intensiever met schrijven bezig

‘Uiterst tevreden’ is Ditzel over de opbrengst van het project: ‘Mijn leerlingen zijn door deze aanpak veel meer vertrouwd geraakt met het referentiekader. Ze geven aan dat het zeer duidelijk is wat er op de verschillende niveaus van ze verwacht wordt. Ook kunnen ze zien op welk niveau ze uiteindelijk uit moeten komen en aan welke eisen hun tekst dan moet voldoen. Door de aanpak komen ze in aanraking met meer teksten dan alleen die van henzelf. Ze leren niet alleen van de feedback op hun eigen tekst, maar ook van het geven van feedback op andere teksten. Ze zijn veel intensiever met een schrijfopdracht bezig dan daarvoor. Het werken met het beoordelingsmodel kostte mij in eerste instantie wel wat tijd; je moet je een model eigen maken. Toen dat eenmaal gebeurd was, bleek ik teksten veel sneller te kunnen corrigeren dan vroeger.’

Tastbaar

Ditzel kijkt met genoegen terug op de uitvoering van dit project: ‘Het heeft iets tastbaars opgeleverd, waarmee we aan de slag kunnen, wat we direct in kunnen zetten in onze lespraktijk. Ik ben ook heel benieuwd hoe collega’s deze aanpak zullen ervaren. In de werkgroep was veel aandacht voor elkaars ervaringen en er was een grote bereidheid tot aanpassing en verbetering. De sturende en steunende rol daarin van Theun en Tiddo vonden wij allen zeer prettig.’

Uitstekende feedback

Wat adviseert Ditzel haar collega’s wat betreft de beoordeling van schrijfvaardigheid? ‘Heb vertrouwen in je leerlingen, geef ze de verantwoordelijkheid voor hun eigen schrijfproces en dat van medeleerlingen. Durf het geven van feedback (geheel of gedeeltelijk) uit handen te geven. Ik stond er versteld van hoe goed mijn leerlingen in staat waren elkaar van uitstekende feedback te voorzien, iets waar ze ook echt wat mee konden als ze hun eigen tekst gingen herschrijven. Wel staat of valt alles met een goede uitleg van deze manier van werken.’ ●

► **Meer informatie: SLO, Theun Meestringa, (053) 4840 359, t. meestringa@slo.nl**

De handreiking *Beoordeling van en feedback op schrijfvaardigheid* is te vinden op <http://www.slo.nl/organisatie/recentepublicaties/beoordelingfeedback/>